

Občinski svetovalec Ssk M. Breclj na prvi seji novoizvoljenega sveta v Nabrežini

»Kaj smo in kaj hočemo«

Novoizvoljeni devinsko-nabrežinski občinski svet se je sestel na prvi seji v ponedeljek, 16. t.m. Ker posamezne stranke, ki imajo svoje predstavnike v svetu, še niso dosegle sporazuma o novem županu in novem občinskem odboru, so na seji spregovorili le voditelji svetovalskih skupin in povedali svoje mnenje glede nove uprave. Za Slovensko skupnost je spregovoril voditelj njene svetovalske skupine Martin Breclj. Bil je med drugim edini, ki je govoril v slovenskem jeziku, kajti vsi ostali govorniki so govorili italijansko. Zaradi važnosti njegovih izjav objavljamo govor v celoti. Nova seja občinskega sveta bo 27. julija.

(Ured.)

Mislim, da se ne motim, če rečem, da je devinsko-nabrežinska danes ena izmed najbolj dinamičnih in odprtih občin v tržaški pokrajini in v še širšem prostoru. Po letih hude krize, ki so spravila na kolena skorajda vse tradicionalne dejavnosti, od kmetijstva do kamnarstva, od trgovine do obrtništva, in v katerih se je naša občina zreducirala v skoraj izključno rezidenčno področje, smo danes tu priča novi in obe- tajoči rasti. V teku so številna javna dela, ki bodo občini med drugim zagotovila tako pomembni infrastrukturi, kot sta kanalizacija in plinsko omrežje. Pojavljajo se nove in izredno važne pobude, kot je zlasti načrt za turistično središče v Sosljanskem zalivu, pa tudi krepijo se že uvedene dejavnosti, kot je industrija papirja v Štivanu. Ob vsem tem se odpirajo nove perspektive tudi za tradicionalne dejavnosti, ki dejansko že kažejo znake nove vitalnosti.

Mimo družbeno-gospodarskega razvoja mislim, da si naša občina danes zasluži posebno pozornost tudi zaradi modela sožitja, ki ga uspeva uresničevati. Devinsko-nabrežinska občina je po svoji narodnostni sestavi eno izmed najbolj raznolikih oziroma najmanj homogenih področij na Tržaškem. Ob avtohtonem slovenskem prebivalstvu se je tu, zlasti v zadnjih desetletjih, močno okrepila italijanska komponenta, deloma na osnovi naravnih demografskih tokov, a deloma tudi na osnovi umetnega priseljevanja. Nastala je tako zmes, ki bi po svoji kulturni in drugačni raznolikosti lahko bila tako rekoč eksplozivna, še zlasti če pomislimo na veliko mero človeškega gorja in krivic, s katero je bila storjena. In vendarle se je iz nje že začela oblikovati dokaj harmonična celota, mozaik, v katerega se lahko harmonično vključijo tudi takšna ustanova, kot je Jadranski zavod združenega sveta v Devinu.

Nakazana rast na področju družbeno-gospodarskega razvoja in sožitja je plod skupnih in v dobršni meri enotnih prizadevanj političnih sil in ljudi, ki so doslej vodili našo občino, med temi tudi Ssk in njenih predstavnikov, ki so bili v takšnih prizadevanjih vseskozi v prvi vrsti. In prav ta smer rasti je očitno tudi po meri in volji ogromne večine devinsko-nabrežinskih občanov, kot nedvoumno izhaja iz izidov majskih volitev. Na njih ni žel uspeha, kdor se je omejil na pavšalno in večkrat tudi dokaj površno kritiziranje opravljenega in zastavljenega dela, kakor tudi in še zlasti ni žel uspeha, kdor je na njih ubiral nacionalistične strune, kakršne sta. žal, bolj prisiljena kot vajena poslušati Mihec in Jakec pod svojim urnim stolpom v Trstu.

Tega smo pripadniki Ssk zelo veselili, saj gre za dokaz, da so nas v naših prizadevanjih vodile trdne in življenjske vrednote in načela ter da nismo gradili na peščenih tleh. V tem okviru naj mi bo dovoljeno izpostaviti prav izredni volilni uspeh, ki ga je bila deležna naša lista. Ssk je s pridobitvijo 250 oziroma skoraj 4 odstotkov glasov postala druga najmočnejša stranka v občini, njen prvi nosilec in dosedanji župan Bojan Brezigar pa je prejel daleč več glasov kot katerikoli drug kandidat. In volilno so se dobro odrezali tudi tisti, s katerimi smo sodelovali. Mislim, da gre za odobravanje opravljenega in zastav-

ljenega dela, ki bi moralo usmerjati oziroma obvezovati naše bodoče odločitve.

Ssk je vsekakor za nadaljevanje dose- danje politike, za rast po že začrtanih in dobro preizkušenih temeljnih smernicah, kakor tudi za razvijanje dosedanjega pristopanja k problemom. In tu bi rad nekaj zelo jasno povedal v zvezi z vprašanjem župana, ki je v središču tolikih razprav, a žal tudi tolikih nesporazumov. Če se je Ssk zavzemala za lastnega župana in če se zanj še zavzema, ni zgolj zaradi narodnosti župana in še manj iz nacionalističnih vzgibov. Vedno smo poudarjali in še poudarjamo, da bi v danih razmerah takšen župan bil prvo poroštvo, da bi se vsak občan lahko obračal nanj v svojem jeziku in da bi bil v svojem jeziku tudi razumljen, kar je v sorazmerno tako majhni in narodnostno tako mešani občini, kot je naša, vsekakor primerno; 2. nadaljnje poroštvo, da se dosledno spoštujejo razne narodnostne pravice slovenskega prebivalstva, ki bi jih sicer moral zagotoviti zakon o globalni zaščiti Slovencev v Italiji. Rabim pogojno obliko »bi jih moral«, ker smo danes pri tem priča pravemu paradoksu. Tega, kar se danes v Rimu pripravlja pod imenom »globalna zaščita«, se Slovenci včasih bolj bojimo kot pa želimo, saj je včasih videti, da bi bolj kot za zaščito šlo za nova omejevanja in fragmentiranja naše narodne skupnosti. In to po skoraj pol

dalje na 8. strani ■

Velika množica se je spomnila požiga Narodnega doma v Trstu

Kakor je Narodni dom vse od zgraditve, na začetku tega stoletja, do požiga 13. julija 1920. leta idealno povezoval Slovence v Trstu in na Primorskem, tako je to svojo simbolično povezovalno moč še enkrat izrazil v petek, 13. t.m., ob 70. obletnici požiga, ko se je na ulici Filzi, torej pred glavnim vhodom, zbrala množica, ki se je odzvala vabilu na spominsko slovesnost, katero je pripravila Narodna in študijska knjižnica na pobudo vseh komponent slovenske narodne skupnosti.

Pogled na množico je bil navdušujoč; poleg uglednih predstavnikov, politikov in kulturnikov ter gospodarskih delavcev je bilo opaziti sicer res veliko starejših ljudi, a tudi veliko mladih in otrok, vse pa je pričalo o življenjskosti slovenskega življa

v Trstu. Priložnostni govor prof. Jožeta Pirjevca je bil uglašen deloma na zgodovinsko analizo dogodkov izpred 70 let deloma pa je bil posvečen razmišljanju o posledicah, ki jih je požig Narodnega doma prinesel Slovincem v Trstu in na Primorskem nasploh ter posledicam, ki jih Trst nosi še danes, saj je v nekaterih krogih narodnostna mržnja še vedno stvarnost. V tem smislu je Pirjevec v italijanski posredoval nekaj mnenj raznih italijanskih zgodovinarjev in pisateljev o tistem tragičnem obdobju, ko je Trst izgubil svojo podobo večetničnega in plurikulturnega ter strpnega mesta.

Kot poziv k strpnosti je izzvenela tudi brzojavka tržaškega župana Richettija, ki

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 22. julija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Enolončnica«. Radijska igra; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Na počitnice; 12.40 Pihalni orkestri; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Počitniški rendez-vous; 17.00 Alojz Rebula: »V Sibilinem vetru.« Roman; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ **PONEDELJEK**, 23. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Mirko Mahnič: »Valentin Vodnik.« Radijska igra; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 »Morje« — včeraj, danes, jutri; 12.40 Oktet Škofije; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ **TOREK**, 24. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Arhipelag Goli; 9.10 »Moj prijatelj Dane.« (Janez Gradišnik - Ivan Buzečan); 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Najdaljša pot; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ **SREDA**, 25. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 »Moj prijatelj Dane« (Janez Gradišnik - Ivan Buzečan); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Mešani zbor Lojze Bratuž iz Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Med zemljo in sanjami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ **ČETRTEK**, 26. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Ekologija; danes za boljši jutri; 9.10 »Moj prijatelj Dane« (Janez Gradišnik - Ivan Buzečan); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Dobrodošlo, poletje!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Jugoslavija 1941 - 1945; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ **PETEK**, 27. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 »Moj prijatelj Dane« (Janez Gradišnik - Ivan Buzečan); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Goriški film Videomonitor 1990; 12.40 Slovenski zbori; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Priljubljene melodije; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Svet Boga, Bog sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ **SOBOTA**, 28. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Mirko Mahnič: »Prešeren in sodobniki«, radijska igra; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Pianistka Katja Milič, violinistka Maja Petrovič in pianist Igor Lazko; Godalni kvartet Glasbene matice iz Trsta; mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 In exilium; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Tako je fotografska kamera posnela v soboto, 7. t.m., enega izmed štirih globokih brezen v Kočevskem Rogu, ki so bila prizorišče povojnega množičnega pobiranja. Ob robu brezna pred kratkim postavljena lesena ograja in križ

Velika množica se je spomnila...

■ nadaljevanje s 1. strani

se zaradi drugih obveznosti ni mogel udeležiti slovesnosti. Svoje opravičilo in nekaj priložnostnih misli ob spominski slovesnosti je poslal tudi senator Spetič.

Zborovanje pred to umetnino slovitega arhitekta Maksa Fabianija je preraslo zgolj spominski okvir. Bilo je odraz sedanjega čutenja našega ljudstva. To je bilo čutiti tudi med nastopom godbe na pihala iz Ricmanj, ki jo vodi Ennio Krisanovsky, in med petjem mogočnega moškega zbora, ki je nastopil pod vodstvom Iva Kralja in so ga sestavljali Fantje izpod Grmade, nekateri člani zbora Sv. Antona Novega ter posamezniki iz drugih pevskih zborov. Te občutke je bilo zaznati prav posebno med Hajdrihovo pesmijo »Jadransko morje« in Vrabčevo »Zdravljico«, ko je množica spontano in navdušeno zaploskala. Zborovanje je bilo torej priložnost za izražanje narodnega spomina in ponosa ter istočasno volje, da se z vero in zaupanjem zazremo v prihodnost.

Pirjevec je v svojem govoru med drugim izrazil misel, da so Italijani ob požigu Narodnega doma izgubili možnost dialoga z nami, dialoga brez katerega za to mesto ni prihodnosti. In nekatera dejstva kažejo, čeprav je bilo na proslavi opaziti tudi nekaj Italijanov, da te možnosti tudi danes ne iščejo. Pristojne občinske oblasti niso na primer dovolile družbeno-političnemu društvu Edinost, da bi na Trgu Dalmazija, na severo-vzhodnem vogalu Narodnega doma, pripravili zgodovinsko razstavo o požigu izpred 70 let in sedanjem boju Slovencev za dosego pravice javne uporabe slovenščine, prav tako pa je italijanski tržaški dnevnik dogodek čisto preprosto zamolčal, kot da ga sploh ne bi bilo.

—o—

Na konferenci »2 plus 4«, ki je bila v Parizu, so potrdili veljavnost in nedotakljivost poljskih meja, kakršne so izšle po drugi svetovni vojni. Konference so se udeležili predstavniki obeh Nemčij in vseh štirih sil, zmagovalk v drugi svetovni vojni.

Protikomunistična manifestacija v Moskvi

V Moskvi je 15. t.m. proti večeru prišlo do velike protikomunistične manifestacije. Nekateri opazovalci so povedali, da je bilo prisotnih okrog 200 tisoč ljudi. Pohod množice se je pričel v parku Gorki, končal pa z govori v bližini Rdečega trga. Udeleženci so nosili številne protikomunistične napise kot: »Komunizem v smeti zgodovine!«, »Komunizem ne, demokracija da«, »Komunistična partija, protiljudska diktatura« in druge.

Manifestacija je bila dovoljena. Policija jo je nadzorovala, ni pa nikoli posegla. Pohoda so se pod dežjem udeležile cele družine, očetje so nosili na ramenih otroke, ki so imeli v rokah zastavice ruske re-

publike iz časa pred oktobrsko revolucijo. Množica je vzklikala gesla proti komunizmu, a tudi v podporo Borisa Jelcina, moskovskega župana Popova in leningrajskega župana Sobčiča, ki so izstopili iz komunistične partije.

Udeleženci so tudi nosili portret polkovnika Kolugina, kateremu so bili odvzeti vsi čini, ker je javno spregovoril o metodah tajne policije KGB, ki da so iste kot pred petdesetimi leti. Kolugin je bil potem med govorniki. Poleg njega so govorili še režiser Ljubimov, pop Jakunin in pisatelj Adamovič, ki je sredi odobravanja množice dejal, da mora tudi komunizem doživeti svoj nürnberški proces.

Dr. Spomenka Hribar, ena glavnih pobudnic za narodno spravo, med pripravami na veliko spominsko prireditev v Kočevskem Rogu

ANTE MARKOVIĆ V ČRNI GORI

Predsednik jugoslovanske zvezne vlade Ante Marković je te dni bil na obisku v Črni gori. Na tiskovni konferenci je med drugim govoril o ekonomskih odnosih s tujino in v tej zvezi poudaril, da je stanje zelo jasno, ker je jugoslovanska vlada zamčila konvertibilnost jugoslovanske valute. Skupni devizni priliv bo letos presegel 30 milijard dolarjev, in sicer 10 milijard več kot pred dvema letoma. Marković se je v Titogradu pogovarjal s predstavnikoma črnogorske vlade. Ugotovil je dalje, da se devizne rezerve približujejo vsoti devet milijard dolarjev.

Medtem je jugoslovanska agencija Tanjug objavila vest, da večina menjalnic in bank v Trstu, Gorici in drugih italijanskih krajih ob meji vključuje jugoslovanski dinar med ostale evropske in svetovne konvertibilne valute. Z razliko od tega, kar se je dogajalo še pred dobrim letom, ko so v Italiji menjavali dinar za liro 15 do 20 odstotkov manj, kot je določal valutni tečaj, znaša vrednost dinarja danes dejansko prav toliko kot v jugoslovanskih bankah.

—o—

Papež Janez Pavel II. se je tudi letos odločil za krajše počitnice v Dolini Aosta. Svoj oddih preživlja v poslopju, ki se nahaja na višini skoraj 2 tisoč metrov.

V soboto, 7. t. m., je bila programska konferenca Slovenske kulturno gospodarske zveze. Potekala je v prostorih Dijaškega doma v Trstu. Govor je bil o reorganizaciji SKGZ, tudi v luči globokih sprememb pri nas in v Sloveniji.

Dr. F. Bučar v Dolenjskih Toplicah**Most za novo mednarodno sodelovanje**

Z mašo ljubljanskega nadškofa Suštarja in govorom predsednika slovenskega parlamenta dr. Franceta Bučarja se je v soboto, 7. t. m., končal v Dolenjskih Toplicah niz prireditev, ki so potekale pod naslovom »Srečanje v moji deželi«. Slo je za tradicionalno vsakoletno srečanje, posvečeno slovenskim izseljencem. Zaradi globokih sprememb v Sloveniji je to srečanje imelo še poseben pomen. Tu objavljamo govor, ki ga je imel predsednik F. Bučar.

(Ured.)

Najprej lep pozdrav in najboljše želje v imenu Skupščine Republike Slovenije. Izseljeništvu je namreč naš skupni narodni problem. Tu ne gre le za vprašanje osebne sentimentalnosti, prijateljske občutka ob srečanju starih prijateljev, znancev, ali morda celo ob prvem snidenju sodržavnikov, o katerih smo doslej vedeli le iz pisem. Izseljeništvu je problem našega narodnega preživetja: prilagajanje novim razmeram v svetu, polnem mobilnosti, pretočnosti blaga, znanja, zaposlitve, iskanja novih možnosti, novega uveljavljanja. Drugače povedano, kako naj v takih razmerah obstane majhen narod, kot smo Slovenci.

S takega gledišča je izseljeništvu pojav modernega sveta, vse odkar se je gospodarstvo osvobodilo neposredne vezanosti na zemljo. Dotlej so se selila ljudstva, se širila ali vztrajala na

V Moskvi so objavili celotno besedilo programske izjave, ki je bila odobrena na 28. kongresu sovjetske komunistične partije. V tej izjavi je med drugim rečeno, da se komunistična stranka odpoveduje ideološkemu in političnemu monopolu in dosednji praksi, po kateri je stranka vodila celotno državno upravo. Kot politična organizacija bo sovjetska komunistična partija odslej branila pravico do proste tekme z drugimi političnimi silami, pri čemer ne izključuje možnosti sodelovanja z gibanji, organizacijami in političnimi strankami socialistične usmeritve, s katerimi je komunistična partija tudi pripravljena sklepati politična zavezištva.

Komunistična partija Sovjetske zveze odklanja demokratični centralizem v obliki, kakršna je bila znana za časa strogo centralistične uprave. Tudi v prihodnosti bodo člani vojske, uslužbenci notranjega ministrstva in varnostne službe KGB lahko pripadali komunistični stranki, bodo lahko ustanjavljali partijske celice, vendar bodo morale te delovati strogo ločeno od državne uprave. Izjava priznava, da trenutno vlada v sovjetski komunistični partiji huda kriza, poudarja, da se mora partija prenoviti, če bo hotela uveljaviti človeški in demokratični socializem. Sedanje stanje ni posledica socialističnega sistema kot takšnega, temveč je sad njegovih preteklih deformacij, ko je diktatura, ki so jo v imenu proletariata izvajali najvišji partijski in državni voditelji, imela za po-

sledico nove oblike človekove alienacije, samovoljo in nezakonitost. Na koncu izjava priznava, da znotraj komunistične partije obstaja konservativna in dogmatska struja, ki bi si želela vrniti na stara stališča, kot tudi obstaja struja, ki odklanja socializem.

Programska izjava izraža zaskrbljenost zaradi naraščanja nacionalizma in v tej zvezi poudarja, da je treba še letos skleniti novo pogodbo o povsem prostovoljni zvezi republik, ki naj bodo suverene države. Na koncu izjava omenja prizadevanja komunistične partije za nadaljevanje normalizacije odnosov med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami. Izraža tudi voljo, da bi bila prisotna pri procesu, ki naj naredi konec zgodovinski razdelitvi Evrope, in pri procesu razvijanja novih oblik političnega in gospodarskega sodelovanja z vzhodnoevropskimi državami.

—o—

»Zgledi vlečejo«. Tako bi lahko rekli ob vesti, da se je nekaj kubanskih državljanov zateklo v tuja veleposlaništva na Kubi. Štirje Kubanci so se zatekli tudi v italijansko veleposlaništvo v Havani. Ponavlja se torej to, kar se je bilo zgodilo pred dnevi v Albaniji. Albanske prebežnike so pripeljali v Italijo na krovu dveh ladij italijanske mornarice. Albanci so nato povečini nadaljevali pot v Nemčijo oziroma Francijo. V Italiji jih je ostalo kakih 800, ki so gostje svojih rojakov na jugu države.

te osebne integritete je tudi narodna pripadnost. Nacionalna gibanja v vsej Vzhodni Evropi, posebno v Sovjetski zvezi, tedaj niso nekak recidiv v nacionalistično ideologijo preteklega stoletja, niso znak neke zaostalosti, kot to dostikrat v nerazumevanju pojmujejo na Zahodu, pač pa integralni del gibanja za svobodo, za resnično demokracijo, za lastno osvoboditev, ki mora biti

Predsednik slovenskega parlamenta govori izseljencem v Dolenjskih Toplicah

najprej notranja osvoboditev. V taki luči gre presojati tudi naš narodni napor za vzpostavitev slovenske državnosti. Če nam sogovorniki z Zahoda pritrjujejo v naših prizadevanjih za demokratizacijo, svarijo pa pred kakršnim koli separatizmom, pred slehernim razbijanjem Jugoslavije, je treba povedati: demokracija in narodna suverenost sta neločljiva pola in sta samo dve strani iste medalje. Če hočejo podpreti procese demokratizacije, kot zadržujejo, tedaj morajo podpreti tudi naša prizadevanja za našo suverenost, za našo državnost. Nacionalizem in narodna zavest sta dve povsem različni stvari. Če

dalje na 6. strani ■

Predstavili so letošnje Kmetijske dneve

Pred nekaj dnevi so na sedežu Tržaške trgovinske zbornice predstavili letošnje osme Kmetijske dneve, ki bodo od 14. do 17. septembra v Boljuncu na že tradicionalnem prostoru, ob gledališču Prešeren. Predsednik pripravljalnega odbora Boris Mihalič je predstavil letošnjo izvedbo, za katero so prevzele pokroviteljstvo dežela Furlanija Julijska krajina, tržaška pokrajina, tržaška trgovinska zbornica in Kraška gorska skupnost. Podrobneje je ta sejem in druge obrobne pobude predstavila skupina »Sintagma«, ki skrbi za njihovo pripravo. Poleg sejemskega dela in razstave domačih živali, velja opozoriti na strokovne posvete in okrogle mize, ki jih bodo priredili v tem času. Tako bo prvo strokovno srečanje posvečeno vprašanju novega deželnege zakona o kraških parkih, ki bi v sedanji obliki močno ogrožal kmetijstvo na našem Krasu. Naslednja okrogla miza bo posvečena možnostim razvoja pridelovanja oljk, ki doživlja pravi preporod na Tržaškem. Ob tej priložnosti bodo predstavili novo strokovno delo o oljkarstvu, ki jo je napisal Vitjan Sancin.

Letošnja izvedba bo imela znaten mednarodni značaj, še posebej so organizatorji poskrbeli za prisotnost izvedencev in operaterjev iz raznih dežel delovne skupnosti Alpe Jadran.

Tudi razstavljeni prostor bo letos večji in izbor strojev ter raznega orodja bogatejši. Veliko pozornost posvečajo tudi pripravi razstave goveda in drugih domačih živali.

—o—

MARIJ ČUK

S TREBUHI ZA KRUHI

V petek, 20. t.m., ob 21. uri v STEVERJANU — pred osnovno šolo

v nedeljo, 22. t.m., ob 21. uri na OPCINAH — Prosvetni dom

v ponedeljek, 23. t.m., ob 21. uri v SOVODNJANU — Kulturni dom

v sredo, 25. t.m., ob 21. uri, v BAZOVICI — Gospodarska zadruga

v četrtek, 26. t.m., ob 21. uri v ZABREŽCU — Hribenca

v petek, 27. t.m., ob 21. uri v DOLINI — Park »Male brce«

v nedeljo, 29. t.m., ob 21. uri na PADRIČAH — Gozdna zadruga

—o—

ZAČEL SE JE FESTIVAL OPERETE

Med redke privlačnosti poletnih prireditvev na Tržaškem spada operetni festival, ki se je pričel v torek, 17. t.m., s premiero Leharjeve operete »Dežela smehljaja«. Ob priložnosti so organizatorji podelili posebno priznanje za življenjsko delo pevki Marti Eggert, ki je bila med prvimi pevkami tržaškega operetnega festivala. Eggertova se je rodila na Madžarskem, še pred drugo svetovno vojno pa se je preselila v Združene države, kjer je zaslovela.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

SATIRIČNI POLETNI KABARET
BANANA HAWAII

Ali kako sta Boris Kobal in Sergej Verč sklenila zapustiti svoj rodni kraj in se za vedno naselila na Hawaite med opice, palme, banane in ... bananovke.

V petek, 20. t.m., ob 21. uri v REPNU — Pokrajinski muzej

—o—

ZELO SE JI JE MUDILO!

Tržaški redarji so po nalogu občinske uprave odstranili izpred nekdanjega Narodnega doma v Trstu tablo, ki je ob proslavi 70. obletnice požiga Narodnega doma spominjala na obletnico fašističnega požiga. Zdi se, da je razlog tokrat učinkovitega in hitrega posega občinske uprave v nespoštovanju predpisov, ki urejajo plakiranje in javne oglase.

Primorske novice o dr. Andreju Uršiču

Primorske Novice, ki dvakrat tedensko izhajajo v Kopru in Novi Gorici, prinašajo v številki z dne 3. julija prilogo »Erazem, časopis za iskanje izgubljenega spomina«. Ureja ga Tomo Sajn, prinaša pa zanimive članke in razprave o bližnji in daljni primorski zgodovini. V tej številki najdemo drugo nadaljevanje in konec spisa Vide Rožac »Poletje '48 v Svobodnem tržaškem ozemlju«. Gre za odlomek iz diplomatske naloge, ki opisuje spor zaradi kominforma med tržaškimi komunisti, občinske volitve leta 1949 v coni A in posledice kominforma med Slovenci na Tržaškem.

Posebej pa pritegne reportaža Roberta Skrlja z naslovom »Kam je izginil Andrej Uršič?«. Obsega štiri strani in več fotografij. Pisec je ob pozivu Slovenske skupnosti pred nekaj meseci Svetu za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin, da bi raziskal usodo tega politika in časnikarja, začel sam raziskovati zadevo, ki je bila prva povojna leta izredno živa. Dne 31. avgusta 1947 je bil namreč pri Kobardu ugrabljen 39-letni soustanovitelj Slovenske demokratske zveze v Gorici in urednik njenega tednika Demokracija dr. Andrej Uršič. Za njim je izginila vsaka sled. Gotovo je, da je bil umorjen, kraj in čas umora, kraj pokopa, storilci in naročniki pa so do danes neznani. Robert Skrlj je za svojo reportažo pregledal časopisje iz poletja 1947 in obstoječo literaturo, povprašal je v arhivih slovenske policije, intervjuval je Uršičeve svojce in znance. Odgovorov na zgornja vprašanja ni dobil, zato se na koncu vprašuje: Kam je izginil Andrej Uršič, ta nedolžna žrtev ideološkega brezumja?

Pač pa je avtor lepo orisal življenjsko pot in nazore tega javnega delavca. Ponatisnil je nekaj odlomkov iz njegovih znamenitih esejev o demokraciji, ki jih je objavljaval v tedniku Demokracija pod psevdonimom Slavko Hribovec. Zbral je tudi vse znane podatke o samem poteku ugrabitve, dovolj jasno pa je tudi pokazal na odgovorne, na tiste, ki niso mogli prenesti svobodne tiskane besede, kritike in ustvarjanja opozicije.

—o—

Jubilejna DRAGA *90

XXV. ŠTUDIJSKI DNEVI »DRAGA 90«
PARK FINZGARJEVEGA DOMA,
OPČINE, NARODNA ULICA 89

Petek, 31. avgusta 1990

17.00: Predstavitve letošnje Drage

17.30: Igor Škamperle (Trst):
NARODNOST V POSTMODERNI
MISLI
Po predavanju diskusija in družabnost

Sobota, 1. septembra 1990

9.00: Zasedanje osrednjega iniciativnega odbora za pripravo svetovnega slovenskega kongresa — poročila predsednika Bojana Brezigarja in tajnika Vinka Ošlaka

15.00: Srečanje slovenskih revij — uvod v prvo povojno srečanje urednikov slovenskih periodičnih publikacij po svetu

17.30: Zdravko Inzko (Dunaj):
SLOVENIJA S PERSPEKTIVE
ŠIRŠEGA SVETA
Sledi diskusija in družabnost

Nedelja, 2. septembra 1990

10.30: Janez Pogačnik (Ljubljana):
SLOVENSKA CERKEV
PRED NOVIMI NALOGAMI
Sledi diskusija

15.30: Ob petindvajsetletnici Drage

16.30: Spomenka Hribar (Ljubljana), Ivo Jevnikar (Trst), Karel Smolle (Celovec), Janez Zorec (Pariz)
Okrogla miza:
PO ZLOMU POLSTOLETNE
DIKTATURE V NOVA
SLOVENSKA OBZORJA

Po diskusiji zaključek in družabnost
Opomba: nedeljska služba božja bo ob 9. uri na prostem in jo bo daroval tržaški škof mons. Lorenzo Bellomi.

Katoliška knjigarna - Gorica

Z NOVO UPRAVO SLOVIMPEX

nudi odjemalcem vse, kar učenci in dijaki potrebujejo za šolo; ima bogato izbiro pisarniških potrebščin; ima na razpolago najnovejše slovenske knjige; je bogato založena z devocionalijami in vsemi nabožnimi predmeti.

Gorica, Travniki, 25 — Tel. 0481/84407

Druga nagrada za zbor »Tone Tomšič«

V Gorici se je 13. t.m. končal polifonski del letošnjega tekmovanja Cesare Augusto Seghizzi. Predstavilo se je devet zborov s smiselno zaokroženim programom. Prvo nagrado je prejel Le Madrigal de Bordeaux iz Francije, drugo pa zbor Tone Tomšič iz Ljubljane za izvedbo Globokarjeve skladbe »Kolo« za mešani zbor, po-

ljane. Zbor vodi Jože Fürst, zbral pa je 91,86 točke. Francoski pevski zbor »Le Madrigal de Bordeaux« je zasedel četrto mesto s 87 točkami, švedski zbor Engelbrekts Vokalensemble pa je z 82,29 točke zasedel peto mesto. Dekliški zbor Glasbene matice iz Trsta, ki je nastopil pod vodstvom Stojana Kureta, je zasedel osmo mesto in komisija mu je dodelila 79,91 točke. Pri tem naj dodamo, da je ta zbor prejel tudi nagrado »Rodolfo Cumar« za najboljšo izvedbo ljudske pesmi, in sicer za priredbo dveh furlanskih pesmi »I siet pas - Cui mi dis«. Pokal Alpe-Jadran pa je odnesel Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane.

Ob koncu tega mednarodnega tekmovanja lahko na splošno rečemo, da je bila raven letošnjih sodelujočih zborov dokaj kvalitetna in uravnovešena in da ni bilo izrazito izstopajočega sestaja. Na splošno je opaziti, da je pevska kultura v Evropi povsod visoka in da postaja pevski okus vse bolj prefinjen in izčiščen. Kot pripadnike slovenske manjšine nas še posebej veselijo, da so se letošnjega tekmovanja udeležila dekleta Glasbene matice iz Trsta. To je jasen znak, da kvalitetna raven našega zborovskega petja raste in da smo končno tudi dovolj pogumni, da se pomerimo z najboljšimi evropskimi zbori, in kot kažejo

rezultati, dosežemo zavidljivo dobre uspehe. Zgled Dekliškega zbora Glasbene matice naj navduši tudi druge pevske zборе. Zadnji Corovivo priča, da imamo kvalitetne zборе, ti bi se lahko odločili, pa čeprav sredi poletnih počitnic, za tekmovanje na natečaju Seghizzi v Gorici. To naj velja za vabilo za naslednjo, 30. izvedbo tega mednarodnega zborovskega tekmovanja.

—o—

»BERGTOUR 90«

Takšen naslov so dali pobudniki planskega in izletniškega pohoda, ki bo trajal šest dni in se bo začel 6. septembra. Pohod prirejajo občinske uprave iz Gorice, Nove Gorice in Celovca ob 25-letnici pobratenja. Pri organizaciji pohoda bosta sodelovali tudi mesti Ljubljana in Wiesbaden. Udeležence bo pot peljala po Karavankah in Julijcih, nekaj kilometrov poti bodo udeleženci naredili z avtobusom.

Sklepni slovesnosti bosta 8. septembra v Gorici in Novi Gorici. Organizatorji predvidevajo, da se bo pohoda udeležilo kakih 120 ljudi iz raznih evropskih držav. Prisotni bodo tudi trije gorniki iz sovjetskega Tadžikistana. Goriška občinska uprava se je za strokovno pomoč in nasvete obrnila na krajevno sekcijo Italijanskega alpinističnega kluba (CAI), ki je tudi pooblaščen, da sprejema vpisovanja in daje vse potrebne informacije.

DOM MANGART
ZABNICE — KANALSKA DOLINA
tel. 0428/63173

Primerno izhodišče za izlete v tri dežele in pet dolin.

— — —
Nova uprava nudi za julij in september enotedenski polpenzion za 234 tisoč lir.

zavno in sintetizator. Na pozavno je igral sam skladatelj Vinko Globokar.

Dekliški zbor Glasbene matice iz Trsta, ki ga vodi Stojan Kuret, je v zelo ostri konkurenci, saj je kar sedem zborov prejelo več kot 80 točk, tudi sam prekoračil to mejo. Normalno je taka ocena vredna drugega mesta, tokrat pa se je z njo uvrstil na sedmo mesto. Izvajal je skladbe Marija Kogoja ob spremljavi pianista Aljoše Starca.

Sobotni koncerti so bili posvečeni petju priredb ljudskih pesmi. V tej zvrsti je nastopilo trinajst pevskih zborov, zvečer pa je bil koncert z nagrajevanjem petih najbolje uvrščenih zborov. Mednarodna komisija, v kateri je bil tudi slovenski strokovnjak Samo Hubad, je izbrala za najboljši zbor v petju priredb ljudskih pesmi mešani pevski zbor iz mesta Gorki v Sovjetski zvezi. Zbor, ki ga vodi Lev Sivouhin, je zbral 93,29 točke. Drugo mesto je zasedel madžarski ženski pevski zbor »Pro musica«, ki ga vodi Denes Szabo in je prejel 92,57 točke, tretje mesto pa je zasedel akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljub-

Srebrna maša M. Gariupa v Ukvah

V nedeljo, 8. julija, je v Ukvah praznoval 25-letnico mašniškega posvečenja župnik Mario Gariup, ki že 15 let deluje v tej župniji v Kanalski dolini. V cerkvi Sv. Trojice je bilo ob tej priložnosti posebno praznično vzdušje in velika množica faranov, prijateljev, sorodnikov in ljudi iz bližnje okolice se je udeležila slovesne svete maše in s tem izrazila hvaležnost za neutrudno delo, ki ga opravlja v župniji.

O tem delu je med homilijo spregovoril sam slavljencec. Iz govora je bilo jasno zaznati, s kolikšno ljubeznijo, vztrajnostjo in zavzetostjo gospod Gariup dela med svojimi farani, ne le na verskem in du-

hovnem polju, ampak tudi za ohranitev in ovrednotenje slovenskega jezika in kulture v Ukvah in Kanalski dolini nasploh.

Ob darovanju je bila priložnost za številne čestitke, ki so mu jih v slovenščini in italijanščini izrazili otroci, pesnik Schiavato mu je recital priložnostno pesem, dr. Aleksander Oman pa mu je čestital v imenu kulturnega društva »Lepi vrh«, v imenu pevskega zbora pa je jubilaru voščilo deklet v narodni noši. Prav mešani pevski zbor, ki je med mašo pel v slovenščini, je s svojimi ubranimi glasovi bistveno obogatil liturgijo in prispeval k prazničnemu vzdušju, ki je zajelo vse, ki so se zbrali v cerkvi.

Po maši je slavljencu v imenu občinske uprave čestital župan Ehrlich. Brzobjavko s čestitkami sta župniku poslala tudi videmski nadškof msgr. Battisti in predsednik slovenske vlade, dolgoletni prijatelj gospoda Gariupa, Lojze Peterle.

Srebrni jubilej mašniškega posvečenja je bila tudi priložnost za veselo družabnost pod šotorom, kjer so Marijo Gariupu še enkrat in osebno čestitali farani, prijatelji in drugi udeleženci.

Poleg g. Gariupa pa letos praznujejo 25 let mašniškega posvečenja še g. Mateučič, g. Božo Zuanella in msgr. Marino Qualizza. Omenjeni štirje benečanski srebrnomašniki bodo v nedeljo, 29. julija, darovali skupno zahvalno mašo v Podutani.

—o—

Potres, ki je v ponedeljek prizadel obširno severno področje Filipinov, je zahteval po zadnjih versteh iz prestolnice Manile kakih tisoč smrtnih žrtev. Materialna škoda je ogromna.

P R I N T I N G O F F I C E

tipo-litographart

Vam nudi
raznovrstne tiskovine

TRST - ULICA ROSSETTI 14 - TEL. 040/772151

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Julijska številka Naših razgledov

Julijska številka Naših razgledov, štirinajst-dnevnik za politična, gospodarska in kulturna vprašanja, ki je pred nekaj dnevi izšel v Ljubljani, objavlja v uvodu v celoti govor predsednika Republike Slovenije Milana Kučana na spravnih slovesnostih v Kočevskem Rogu. V tej številki Naših razgledov velja omeniti še vrsto zanimivih člankov, ki so predvsem posvečeni analizi sedanega stanja v Sloveniji in Jugoslaviji. Omembe vredni je med drugimi prispevek Ljuba Bavcon, profesorja kazenskega prava na ljubljanski univerzi, ki je obenem tudi predsednik Sveta za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin pri Skupščini Slovenije. Kot vodja skupine za raziskavo dachauskih procesov je prof. Bavcon za to julijsko številko Naših razgledov napisal razmišljanje o človeku v zgodovini in sistemu, o njegovih zmožnostih in nezmožnostih ter o njegovem ravnanju ob razkrivanju resnic o dachauskih in podobnih političnih procesih. Bavcon uvodoma ugotavlja, da se ljudje iz zgodovine kaj malo naučimo in se sprašuje, ali je zgodovina slaba učiteljica ali pa smo ljudje njeni slabi učenci. Avtor v svojem članku posreduje nekaj čisto osebnih razmišljanj, ki jih je spodbudilo nekajletno preučevanje gradiva o dachauskih procesih. Naivno in nevarno je namreč misliti, piše prof. Bavcon, da se časi in okoliščine, ki so porodili politične sodne procese, in režimi, ki so jih prirejali, ne bi mogli več ponoviti, vsaj kar zadeva njihove bistvene značilnosti. Prof. Bavcon nadaljuje svoje razmišljanje rekoč, da so se v osemdesetih letih (torej 45 let po valu političnih sodnih procesov med leti 1945-1950) v nekaterih delih Jugoslavije pred rednimi in vojaškimi sodišči znova namnožili takšni procesi po precej podobnih scenarijih, od političnih hipotez obtožbe in uporabe mučenja med preskavo do obsodb na podlagi »priznanj« z izreki izredno hudih kazni. Avtor v svojem članku navaja nekaj precej podrobnih in zanimivih zgodovinskih podatkov o dachauskih procesih.

Bogomil Ferfila, ekonomist, politolog in sociolog ter docent za ekonomski sistem Jugoslavije na univerzi v Ljubljani pa v tej številki Naših razgledov analizira v svojem članku Markovičev ekonomski sistem in pravi, da bi Slovenija tudi brez Jugoslavije obdržala precej značilnosti tega sistema. Uvodoma pisec izraža svoje prepričanje, da se mora nacionalno-kulturna evforična pomlad 1990 kmalu prevesti v racionalen premislek gospodarskih, sociopolitičnih in vseh drugih napak in odlik jugoslovanskega sistema. Prof. Ferfila pravi, da je to potrebno storiti, preden se Slovenija odloči za naslednjo potezo — ali za odcepitev ali za nadaljevanje bivanja v novi, konfederativni Jugoslaviji. Avtor

sicer pozitivno ocenjuje sodobne politične premike v Sloveniji, a obenem opozarja, da še tako lepo zveneče govorjenje in pravljico mavričasto slikanje svobodne Slovenije ne bo kaj prida pomagalo pri reševanju ekonomskih težav te republike. Gospodarstvo je namreč odločilen dejavnik za doseg blaginje. Vrnitev k ekonomiji je nujna prihodnost »Slovenske pomladi«, poudarja prof. Ferfila in obenem izraža upanje, da pristanek na trdna in trda gospodarska tla

Med izborom člankov iz jugoslovanskih časnikov in revij, ki jih je uredništvo Naših razgledov zbralo pod naslovom »po domovnik«, je uvodni članek posvečen vprašanju Albancev na Kosovu, ki so pred nedavnim v ulični deklaraciji javno in odkrito izrazili svojo željo po oblikovanju lastne države. Naši razgledi vsebujejo tudi izbor člankov iz tujih časnikov in revij, pa tudi ljubiteljski umetnosti bodo prišli na svoj račun, saj je štirinajst-dnevnik bogato opremljen tudi s članki in prispevki iz tega področja. (nj)

O knjigi D. Žerjale „Spomini in razlage“

Pred nedavnim je pri Založništvu tržaškega tiska izšla knjiga Draga Žerjale z naslovom »Spomini in razlage o protifašističnem boju primorske mladine med vojnama«, ki opisuje enega najbolj tragičnih obdobij naše polpretekle zgodovine, čas fašističnega zatiranja Slovencev. Avtor pripoveduje o svojem delovanju v raznih slovenskih društvih na Tržaškem, ki so jih kasneje oblasti prepovedale, ter o osnovanju tajne organizacije Borba, katere namen je bila konspiracija, pa tudi napad na razne fašistične objekte in simbole njihovega potujčevanja. Vsakdo, ki je hotel postati član Borbe, je moral storiti kako kaznivo dejanje proti tedanji fašistični oblasti, pravi Žerjal, v svoji knjigi, saj je bilo le tako mogoče zagotoviti resnično zvestobo organizaciji. Avtor nadalje opisuje tragični prvi tržaški proces in strele na bazovski gmajni, ki so pretrgali življenjsko nit štirim slovenskim fantom, med njimi tudi njegovemu najboljšemu prijatelju iz mladih let Zvonimiru Milošu.

Knjiga je napisana v obliki osebnega pripo-

vedovanja avtorja, ki je dejansko še edini živeči iz skupine fantov, ki so leta 1927 osnovali ilegalno organizacijo Borba. Izdajatelj knjige »Spomini in razlage« je Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici. Avtorjeve spomine je poslušal in zapisal Aleksej Kalc, ki jih je tudi pripravil za objavo. Drago Žerjal v knjigi kritično ocenjuje določene interpretacije zgodovinskih dogodkov med obema vojnama na Primorskem, ki so se uveljavile v sodobnem zgodovinsko-pisju. V svoji uvodni besedi pravi avtor takole: »Že pred mnogimi leti se mi je porodila želja, da bi zapisal nekaj spominov na dobo, ko je fašizem odvzel našemu ljudstvu v Julijski krajini narodno svobodo in ga obsodil na kulturno smrt. Kot bivši pripadnik mladinskega gibanja, ustanovitelj in član glavnega odbora tajne organizacije Borba ter politični emigrant lahko marsikaj povem, nenazadnje tudi zaradi tega, ker sem ostal ena od redkih živečih prič. Iz več razlogov pa sem pisanje dolgo časa odlašal. Med-

dalje na 7. strani

Most za novo mednarodno sodelovanje

■ nadaljevanje s 3. strani

se zavzemamo za svojo državnost, s tem ne zanikamo enakih pravic drugim. Nasprotno, novo mednarodno sožitje je mogoče samo na priznanju pravic slehernega naroda do lastnega obstoja. Če spoštujemo sebe, spoštujemo tudi druge; in obratno.

Za take nove odnose pa seveda okvir klasične nacionalne države ne zadošča in tudi klasično pojmovanje suverenosti ne. Prehod na višje oblike naddržavnega povezovanja pušča klasične oblike državnosti že za seboj kot zastarele in neustrezne. Predvsem postajajo odveč ločnice državnih meja, ki so zasekavale v telesa celih narodov in jih pretvarjale v prebivalce matične domovine in v manjšine. Pojem manjšine mora izginiti iz našega besednjaka, predvsem pa seveda iz stvarnosti. Narodom je treba vrniti njihovo integriteto. Ne nasilno (saj je nacionalna država, razen redkih izjem, sama rezultat nasilja), pač pa po demokratični poti. Če naj bo na primer Evropa naš novi skupni dom, tedaj mora biti skupni dom, v katerem bo prostor tako za velike kot za male, torej za vse. Kot je v sred-

njem veku vsakdo nosil s seboj svoje pravo, tako naj bi v novoorganiziranem svetu vsakdo nosil s seboj svojo narodnost. Procese asimilacije je treba ustaviti, ker so protidemokratični.

V takih okvirih dobiva tudi izseljeništvu, ki ga ni mogoče zaustaviti, novo vlogo. Iz otekanja narodne krvi, znanja in kulturnega bogastva mora postati most za novo mednarodno sodelovanje. Odklanjanje asimilacije seveda ne pomeni odklanjanja socialnega in kulturnega tkiva

nove družbe, v katero izseljenec prihaja nasprotno. Toda to ne pomeni tudi zametavanja starega. Treba je doseči nov spoj na višji ravni — proces, ki ga doslej še nismo uspeli zadovoljivo rešiti.

Naši izseljeniški valovi iz preteklosti so bili bolj pod znamenjem nacionalne nesreče kot soustvarjanja novega sveta. Ekonomska izseljevanja v preteklem stoletju, vse do prve svetovne vojne, so bila v bistvu posledica gospodarskega zastoja slovenskih dežel, ko ni bilo možnosti najti kruha doma. Za pretežno večino naših ljudi so pomenila obsodbo na najnižji status v tujih deželah. Včasih je trajalo tudi dve ali več generacij, da so postali dejansko enakopravni sestavni del novega okolja. S socialno promocijo pa je zelo pogosto tekla vzporedno asimilacija in izguba narodne istovetnosti. Za domovino pa je to pomenilo tako narodno izgubo, da smo bili prav s temi izselitvami izločeni iz kroga narodov, ki jih vsa Evropa še pozna. Se v začetku preteklega stoletja je bilo Slovencev toliko kot nekaterih, na primer nordijskih narodov: Dan-

cev, Norvežanov. Če je bilo to ekonomsko izseljenstvo preteklega stoletja slovenska populacijska katastrofa, nas je podobna nesreča zadela po drugi svetovni vojni, ko je kot posledica državljanske vojne

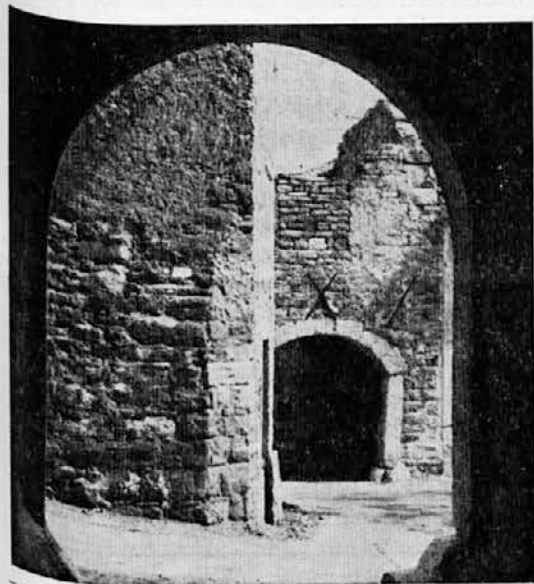
O KNJIGI DRAGA ŽERJALA »SPOMINI IN RAZLAGE«

■ nadaljevanje s 6. strani

tem sem sistematično prebiral pričevanja in druge zapise v zvezi z omenjeno problematiko, še posebno v zvezi s tajnimi organizacijami v letih 1927-30, in z obžalovanjem ugotavljal, da se določene teme prikrivajo in prikazujejo v drugačni luči, kot so bile v resnici ...« Drago Žerjal še pravi, da se je v svojem pisanju omejil predvsem na dejstva, za katera misli, da dopolnjujejo to, kar so povedali že drugi.

Avtor je v svojem pripovedovanju resnično precej jedrat, ne spušča se v podrobno opisovanje in se ne prepušča čustvom, niti tedaj ne, ko govori o družini, o usmrtitvi svojega najboljšega prijatelja, o emigraciji, mučenju in življenju v koncentracijskem taborišču, ker je hotel ostati čim bolj objektivni in zvest zgodovinski resnici. Iz avtorjevega pripovedovanja lahko razberemo prepričanje, da individualna usoda, ki je sicer za posameznika boleča, v večjem zgodovinskem kontekstu izgubi svoj pomen. Vso Žerjalovo knjigo pa preveva velika ljubezen do naroda, ideal, za katerega je vredno tvegati in tudi izgubiti življenje.

(hj)

Sodobno kmetijstvo

Potem ko so odpadli plodovi, razviti iz neoplojenih cvetov, plodovi slabše oskrbovani s hranilnimi snovmi ter s slabše razvitiimi peclji, je to zneslo do 50% plodov. Poletno odpadanje je posledica nezadostne prehranjenosti dreves, suše in pomanjkanja hormonov, kar pomeni še 20 odstotkov plodov.

Odpadli plodovi so manjši in vsebujejo manj dušika od tistih, ki se obdržijo na drevesu. Priporočljivo je dognojevanje z dušičnimi gnojili 2 do 3 tedne pred močnim poletnim odpadanjem, posebno pri mladem drevju, ki rabi več dušika za razvoj plodov. V suši listje jemlje vodo plodovom.

Ugotovljeno je tudi, da so plodovi z večjim številom pečk bolj prehranjeni od onih z manjšim.

Zadnje obdobje močnega odpadanja plodov pred zorenjem pa pomeni popolno izgubo pri pridelku. Pri jablanah in hruškah odpadajo plodovi po cvetenju in v juniju, in sicer pri vseh sortah v približno enakem obsegu, odpadanje pred zorenjem pa je sortna lastnost, odvisna od dolžine in prožnosti peclja ter teže ploda. Odpadanje je močnejše pri sortah z debelimi kratkimi peclji, kot so boskop in zlata parmena. Jonatan in delišes z dolgimi, tankimi peclji pred zorenjem malo odpadajo.

Plodovi odpadajo tudi pri sortah, ki rodijo v šopih, ker se med debelenjem izrivajo, kar je značilno za priolov delišes.

Pred zorenjem radi odpadajo tudi plodovi hrušk sorte kleržo in passa crassana, boskova steklenka pa se odlikuje z neznatnim odpadanjem plodov. Na odpadanje plodov pred zorenjem vpliva tudi pomanjkanje vode, ki povzroči prisilno zorenje in predčasno odpadanje.

Veliko škode povzročijo med zorenjem

Poletno odpadanje plodov

vetrovi in neurja, zato izbiramo za vetrovno lego le sorte z večjo odpornostjo plodov proti odpadanju.

Pri koščičarjih obdobja odpadanja ni so tako izrazito ločena kakor pri pečkarjih. Prvo odpadanje po cvetenju traja 2 do

dalje na 8. strani ■

—o—

PRESTOLNICA ZEDINJENE NEMČIJE

Predsednik vzhodnonemške vlade Lothar De Maiziere je ponovno zahteval, naj vladi obeh Nemčij čimprej skleneta, da bo Berlin glavno mesto zedinjene Nemčije. De Maiziere trdi, da od te zahteve ne bo odstopil. Zanimivo pa je, da temu predlogu oziroma zahtevi odločno nasprotujeta predsednika dveh deželnih vlad. Eden pripada socialdemokratski stranki, eden pa krščanskodemokratski. Politika menita, da bi bilo modro doseči naslednji kompromis: Berlin naj bo sedež predsednika republike, Bonn pa sedež vlade in poslanske zbornice. V Bonnu bi moral ostati tudi Bundesrat, se pravi zbornica deželnih predstavnikov.

MLADI BELORUSI

S posebnim sovjetskim letalom je te dni prispelo v Rim 100 mladih Belorusov z območja Črnobila. Gre za fante in dekleta, stare od 13 do 15 let, ki bodo preživeli mesec dni počitnic v Italiji. Za njihovo letovanje bodo skrbeli italijanski katoliški skavti. Beloruski fante in dekleta bodo mesec dni počitnic preživeli v raznih italijanskih deželah, med njimi v Venetu. Skavtske organizacije iz mnogih evropskih držav bodo letos omogočile počitnice skupno 1.235 beloruskim fantom in dekletom. Deset dni bodo prebili v raznih skavtskih taborih, nato bodo nekaj dni preživeli v krogu skavtskih družin.

morala zapustiti domovino množica ljudi, ki so stali na strani premagancev. S tem pa nismo izgubili samo ogromno ljudskega, pač pa tudi intelektualnega in ustvarjalnega potenciala. In da je bila nesreča še hujša, razkol je ustvaril moralni prepad in izključljivost, ki se nam je maščevala in nas vse doslej hromila. Jutri, na Rogu, bomo vsaj na simbolni ravni premostili ta prepad. Naj bo ta most sprave tudi dejanski prehod v skupno ustvarjanje naše nove bodočnosti. Na našo skupno srečo ti izseljenski potenciali niso bili tudi zapravljeni. Nasprotno. V mnogočem so povečani, oplemeniteni, marsikje so prerasli na kozmopolitsko raven — tako da lahko nanje računamo kot na pomemben vzvod našega narodnega preporoda.

Ob takih novih vidikih se seveda zastavlja vprašanje, ali je izraz izseljenštvo sploh še uместno uporabljati. Gre za to, da nacionalna država, to kar naj bi bila Slovenija kot država v sedanjih okvirih, ne more izčrpati in reševati celotne problematike slovenstva. V sedanjih razmerah, tudi če ne gre za klasične oblike izseljenštva, bomo morali Slovenci velik del svojih interesov zadovoljevati izven Slovenije. Gospodarstva ni mogoče organizirati v učinkovite oblike samo na območju Slovenije. Treba se bo neposredno vključevati v mednarodne gospodar-

ske strukture, v mednarodno delitev dela, trga in kapitala. Vključevanje v sodobne znanstvene tokove, nove tehnologije, v izobraževanje na najvišjih ravneh in podobno bo terjalo dejavnosti, ki bodo nujno vezane na sodelovanje izven matične domovine. Biti v inozemstvu bo postajalo za velik del Slovencev normalen način življenja in bivanja, če ne trajno, pa vsekakor prehodno. To bo skoraj za večino Slovencev terjalo tudi dvo ali večjezičnost kot normalno pričakovano stopnjo izobraženosti. Nov način bivanja torej ni več v znamenju izseljenstva. In na drugi strani, dosedanjim izseljencem je treba ne samo pravno, ampak tudi stvarno zagotoviti možnost, da se kadarkoli vrnejo in vključijo v življenje doma. Šele sodelovanje vseh z vsemi in na vseh ravneh zagotavlja realizacijo takih novih možnosti.

S tem v zvezi bi opozoril, da pripravljamo novo organizacijo Svetovni slovenski kongres kot tisto obliko sodelovanja, ki naj služi za povezovanje in kot kanal za vse vrste komunikacij, od gospodarskih in znanstvenih do kulturnih. Svetovni slovenski kongres naj bi bil dejansko vseslovenska organizacija, torej nosilec vsesplošnih narodnih interesov. Zato bo ta organizacija nadstrankarska, njeno delovanje pa razvejano povsod po svetu, kjer bivajo Slovenci. Še

posebej bo pomembna, če pomislimo na afirmacijo slovenstva v svetu, kjer je bil doslej pojem slovenstva popolna neznanka. Kot organizacija mora biti Svetovni slovenski kongres tudi izven jurisdikcije slovenske države, ker obsega in uveljavlja interese, ki so tudi iznad same slovenske državnosti. Slovenstvo je namreč več kot samo slovenska državnost.

Torej, nove oblike bivanja in nove razmere v svetu terjajo tudi naše prilagajanje tem novim pogojem, če bomo kot narod stalno vezani na diasporo, moramo hkrati zagotoviti, da bodo nove možnosti našega vključevanja v svetovne tokove hkrati utrjevale tudi naše narodnostno bivanje. Slovenec ne živi samo v Sloveniji. Njegov dom postaja hkrati ves svet. Ob takem pojmovanju dobiva pojem izseljenstva povsem drugačno vsebino in drugačne razsežnosti. Biti bolj prisoten v svetu, kar moramo biti, ne sme pomeniti izgube slovenstva, pač pa, kot rečeno, nove oblike nacionalnega življenja.

Spremembe v političnem življenju tudi doma nam odpirajo te nove možnosti, ker nas odpirajo novim pogledom, odstirajo nova obzorja in ustvarjajo novo razumevanje našega bivanja. Zato z zaupanjem gledamo v prihodnost, čeprav se zdi, da se v celoti ni niti zdanilo. Še enkrat toplo pozdravljeni.

»Kaj smo in kaj hočemo«

■ nadaljevanje iz strani 1

stoletja obljub in zavlačevanj! Gre za sramoto, za resnični madež na italijanski demokraciji, ki še toliko bolj izstopa ob novih demokratizacijskih procesih na Vzhodu in na zahodu. Tu, v tem grobem in očitnem nespoštovanju ustavnih načel, a tudi mednarodnih obveznosti Italije, je treba iskati poglaviti razlog, zakaj se Slovenci tako krčevito držimo vsake pridobljene pozicije, pa naj bo to pisana norma ali mesto v krajevni upravi. Nam gre za narodnostno preživetje, **altroché** nacionalizem!

A vrnimo se k nalogam bodoče uprave. Rekel sem, da se Ssk zavzema za nadaljevanje politike razvoja in sožitja, kakršna

Skoraj šest metrov visok leseni križ, delo kiparja Metoda Frlica, ob stezi, ki vodi h grobišču pod Krenom v Kočevskem Rogu. Le nekaj desetim metrov od grobišča je bila 8. t.m. velika spravna prireditve

je pognala in se oblikovala na teh tleh. Po našem je to resnično in dragoceno bogastvo, ki ga je treba negovati in razvijati. Žal pa moramo povedati, da smo v zadnjih časih, na uradnih in neuradnih pogovorih o bodoči upravi, priča zadržanjem, ki omejeno bogastvo spravljajo v nevarnost. Priča smo izrazom miselnosti, ki nam je v tej občini dokaj tuja in ki je sicer tudi drugod rodila malo dobrega. Tako smo opazili, da nekatere moti slovenščina, kakor da bi njena prisotnost bila žaljiva. Ssk se bo seveda temu uprla z vsemi sredstvi in z vso energijo. Kako naj bi pristali na sodelovanje, v katerem ne bi uživalo polnega spoštovanja to, kar smo, kar predstavljamo. V katerem bi se ne mogli počutiti tu povsem doma mi, ki tu živimo stoletja in stoletja, denimo tudi jaz osebno kot potomec rodbine, ki je v Devinu na U'lcu pod gradom dokazano doma najmanj od 15. stoletja? Ne, na kaj takega ne moremo pristati, še zlasti ne v času vsesplošnega odpiranja in demokratizacije!

Kot smo zapisali v program, s katerim smo se predstavili na volitvah, Ssk misli, da ima krajevno in še posebej slovensko prebivalstvo pravico in dolžnost, da sooblikuje usodo in podobo teh krajev, da aktivno prispeva h graditvi takšne krajevne stvarnosti, ki bi v svojih mejah bila vredna najplemenitejšega izročila evropske ci-

vilizacije in sploh omikanega sveta, kakršnega v naši sredi izpričuje tudi Jadranski zavod združenega sveta. Ssk je za omikano sožitje med tu živečima narodom, in to ob vzajemnem sprejemanju in spoštovanju ter nikakor ne na račun pravic slovenskega prebivalstva, ki ima nasprotno prav zaradi svojega manjšinskega položaja pravico do posebne zaščite. Vse to se mora po našem tudi jasno odražati v statutu, ki ga bo na osnovi reforme krajevnih uprav morala izdelati tudi naša občina. Razume se, da bo morala poslovati dvojezično, iz vrste razlogov tudi organizacijske narave pa bi po našem bilo primerno tudi ustanoviti samostojen urad za prevajanje.

V tem sklopu bi posebej omenil center za predšolsko jezikovno vzgojo, ki si je pridobil veliko izkušenj in zaslug z delom med gojenci naših otroških vrtcev. Ssk je mnenja, da bi kazalo ta center v bodoče vsestransko okrepiti tudi zato, ker so se pokazale možnosti, da bi se razvil v evropski center za dvojezičnost. Med prioritete naloge bodoče uprave bi v tem sklopu izrecno omenil tudi kulturni dom, ki je v Nabrežini že začel nastajati, a ki ga bo treba čimprej dograditi.

Ob vrednotah tvornega sožitja morajo po našem mnenju občinske in druge ustanove in službe, ki delujejo zlasti na kulturnem, šolskem, socialnem in športnem področju, stalno usmerjati tudi vrednote človeške solidarnosti, a tudi tehnične in upravne učinkovitosti. To posebej velja za nekatere občinske službe, ki so se v preteklosti izkazale za pomanjkljive, pa tudi za ustanove, ki so še v povojih, kot je zdravstveni okraj.

Družbeno-gospodarski razvoj mora nadalje po našem harmonično zajeti celotno občinsko ozemlje. V njem morajo ob novih turističnih, industrijskih in drugačnih pobudah dobiti nove možnosti rasti tudi

tradicionalne dejavnosti, kot so zlasti kmetijstvo, obrtništvo, trgovina in gostinstvo. Tu bi posebej omenil tudi obrtniško cono, ki je brez pravega razloga ustavljena že štiri leta. Seveda se zlasti ob turističnem razvoju Sosljanskega zaliva pojavlja nevarnost tako imenovane »riminizacije« na še občine. Mi smo mnenja, da bi morali izdelati novo varianto regulacijskega načrta, ki bi to nevarnost dokončno preprečila, oziroma ki bi omogočila uravnoveščen in skladen urbanistični razvoj občine. Zetako pa bi morali zamrzniti nove gradnje, dokler bi ne stopile v veljavo nove regulacijske norme. Ob vsem tem bo treba posevčati posebno skrb vrednotam teritorija. Mi se zavzemamo predvsem za aktivne oblike varovanja narave s soudeležbo krajevnega prebivalstva v prepričanju, da gre slej ko prej ne za ločitev človeka od narave, ampak za vzpostavljanje pravega odnosa med njima. Zaščititi je treba kraško naravo, a tudi kraške ljudi s tem, da se jim omogoči razvijanje tradicionalnih dejavnosti, a tudi da se ovrednoti njih kultura.

To so temeljne smernice pa tudi nekatere konkretne naloge, ki bi jih morala uprava, in to, ponavljam, v duhu kontinuitete.

—o—

POLETNO ODPADANJE PLODOV

■ nadaljevanje s 7. strani

3 tedne in zajema v glavnem plodove, ki so se razvili iz neoplojenih cvetov.

Drugo odpadanje je v dobi tvorbe koščic, po navadi med 4 in 8 tednom po cvetenju, odvisno od sorte. Pri zgodnjih sortah odpadajo plodovi prej, pri poznih pozneje. Tretje obdobje odpadanja se začne, ko plodovi dosežejo končno velikost in se začno barvati. Ob pomanjkanju vode in pri drevesih z obilnim pridelkom, posebno pri slivah, je odpadanje večje kakor pri češnjah in višnjah.

Z. T.

Rodila se je Socialistična stranka Srbije

S soglasnim sklepom o združitvi s Socialistično zvezo delovnega ljudstva Srbije v novo Socialistično stranko Srbije se je 16. t.m. v kongresni dvorani Sava v Beogradu končal 13. izredni kongres Zveze komunistov Srbije. Šlo je za zadnji kongres komunistične partije te republike. Delegati so odobrili poročila o dosedanem delovanju in razrešili organe Zveze komunistov Srbije. Odobreno je bilo poročilo dosedanjega predsednika Centralnega komiteja Zveze komunistov Srbije Bogdana Trifunovića. Razprava o tem poročilu je trajala tri ure in pol. Govor je bil predvsem o temeljnih programskih ciljih nove Socialistične stranke Srbije. Trifunović je med drugim naglasil, da je treba ohraniti politično enotnost v Socialistični stranki Srbije. Poudaril je, da Srbija in njeni državljani ne bodo nikdar več pristali na skupno državo, v kateri ne bi bili enakopravni in ki bi zanikala srbsko zgodovino, tradicijo in kulturo. Glede na napadalni nastop desničarske in antikomunistične konkurence sta uspeh socializma v Srbiji in njegov razvoj, je še dejal Trifunović, odvisna od enotnosti levih sil.

Kongres, na katerem prihaja do zedinjenja socialistične zveze in Zveze komunistov Srbije, predstavlja glavni politični dogodek pri izgradnji moderne in demokratične Srbije. Tako je bilo rečeno na zasedanju republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Srbije, ki je bilo zadnje pred prvim kongresom Socialistične stranke Srbije. Novoustanovljena Socialistična stranka se bo borila za enakopravno in enotno Srbijo ter za federativno Jugoslavijo.

—o—

Medtem ko pišemo, je še vedno v teku zelo ostra polemika zaradi zakonskega osnutka, ki ureja radijsko in televizijsko službo v Italiji. Levica Kršćanske demokracije z bivšim ministrskim predsednikom De Mito na čelu poudarja, da se v poslanski zbornici ne bo držala strankarske discipline, temveč glasovala po vesti. Levica KD naglaša, da zakon »priviligira« zasebno televizijsko službo, zlasti Berlusconijeve televizijske medije. V poslanski zbornici bo glasovanje v petek, 20. t.m. Od njegovega izida utegne biti odvisna usoda Andreottijeve vlade.